کشورهای دوست در اولویت ۱۲
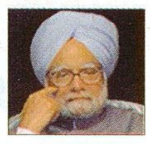
هند و نرخ بهره ۱۳
قرض‌الحسنه سکه به جای بانک طلا ۱۴

بازسازی نانوایی ها ۱۴

مناقشه بزرگان نفت در قرارداد صلح

نژادحسینیان: این قرارداد افتخارآمیز نیست
غنیمی‌فرد: هرگونه تخفیف در فروش گاز را تکذیب می‌کنم

عکس: میلاد پیامی، شرق

عکس: کاوه بغدادچی، شرق

رضا رنجی: مناقشه بزرگان نفت. مذاکرات خط لوله صلح دو رئیس تیم مذاکره‌کننده ایرانی را روبه‌روی هم قرار داده است. یکی با عنوان قبلی و دیگری با لقب فعلی. سیدمحمد‌هادی نژادحسینیان فرد ناشناخته‌ای نیست. بر صندلی دولت رجایی نشسته، وزارت کابینه هاشمی را تجربه کرده و سفارت ایران در مهم‌ترین نماینده خارجی کشور (سازمان ملل متحد) را در دوره خاتمی اداره کرده است.

معاون بین‌الملل وزارت نفت در دوره زنگنه، پس از مسندنشینی وزیری‌هامانه، ارتقا یافت تا با تلفیق «امور خزر» به عنوان معاون بین‌الملل و امور خزر وزارت نفت دولت احمدی‌نژاد فعالیت کند. او سال‌ها رئیس تیم مذاکره‌کننده ایران در مذاکرات صدور گاز به هند و پاکستان بود که امضایش پای نخستین تفاهم‌نامه مذاکرات به چشم می‌خورد. نژادحسینیان اما به یک‌باره و پیش از موعد از سوی وزیر نفت، به مرخصی بازنشستگی رفت. خودش دلیل این «بازنشاندگی» را مخالفت با روند مذاکرات خط لوله صلح و نپذیرفتن هر شرایطی برای به ثمر رساندن مذاکرات می‌داند؛ این از رئیس قبلی تیم مذاکره‌کننده.

آن طرف مناقشه هم فرد کاملاً شناخته‌شده‌ای است. حجت‌الله غنیمی فرد بیش از ربع قرن است که به یکی از حساس‌ترین صندلی‌های این کشور تکیه زده است. نفت ایران (پس از تایید هیات مدیره شرکت ملی نفت) با امضای او به فروش می‌رسد. بازاریابی فروش نفت و خرید بنزین، روابط گسترده‌ای را در عرصه بین‌المللی پدید می‌آورد و از حساسیت بسیار ویژه‌ای برخوردار است. نشستن در این مسند، اعتماد ارکان عالی‌رتبه نظام را می‌خواهد که غنیمی فرد بیش از ۱۵ سال است از آن برخوردار بوده است. او یکی از مبرزترین اساتید اقتصاد انرژی دانشگاه است و هر ماه مذاکرات چند میلیارد دلاری نفت را انجام می‌دهد؛ زیرک و باهوش. پس از رفتن نژادحسینیان وزیر نفت، غنیمی فرد را به عنوان نماینده ویژه‌اش، مسوول تیم مذاکره‌کننده خط لوله صلح کرد. منتقدانش می‌گویند او برای حفظ «صندلی نفت‌فروشی»اش حاضر به پذیرش مسوولیت مذاکرات خط لوله صلح و پذیرش شرایط فعلی مذاکرات شده است. چه، برخی می‌خواهند به هر قیمتی این مذاکرات به قرارداد برسد. غنیمی فرد اما این ادعا را نمی‌پذیرد و به شدت تکذیب می‌کند. او حالا رئیس فعلی تیم مذاکره‌کننده است.

■ **نژادحسینیان: پیشنهاد مناظره شرق را می‌پذیرم**

نژادحسینیان در سر طیفی قرار دارد که معتقدند تفاهم فعلی خط لوله صلح منافع ملی کشور را متضرر می‌کند و غنیمی فرد در ابتدای گروهی ایستاده که معتقدند ائتلاف زمان در گذشته، منافعی را نصیب کشور نکرده است. یکی در سایت خبری نفت دیگری را به کنایه می‌نوازد و آن دیگر، در یک خبرگزاری به صراحت لب به انتقاد می‌گشاید. در شرایطی که سرگروه هر دو طیف از منظر حراست از منافع ملی نمره قبولی می‌گیرند پس تضارب آرا می‌تواند به تامین بیشتر منافع کمک کند. در قراردادی با عمر ۲۵ سال و با این درجه از اهمیت باید همه نگاه‌ها را ملی کرد. پس شرق گفت‌وگوی روز گذشته محمدهادی نژادحسینیان با خبرگزاری ایسنا و بخش‌هایی از گفت‌وگوی چندی قبل حجت‌الله غنیمی فرد با سایت خبری شانا را در زیر می‌آورد تا فتح بابی باشد برای یک مناظره به قصد تنویر افکار عمومی و حداکثر کردن منافع کشور.

سیدمحمدهادی نژادحسینیان پیشنهاد شرق را برای مناظره رودررو با رئیس فعلی تیم مذاکره‌کننده بر سر مذاکرات خط لوله صلح پذیرفته است: «پیشنهاد مناظره شرق با آقای غنیمی فرد را می‌پذیرم.» امید که حجت‌الله غنیمی فرد نیز این پیشنهاد شرق را برای مناظره با نژادحسینیان بپذیرد. «خوش بود گر محک تجربه آید به میان».

■■■

■ **تخفیف ۳۲ درصدی عامل شتاب مذاکرات است**

ششمین نشست سه‌جانبه خط لوله صلح قرار است چندی دیگر با حضور نمایندگان سه کشور ایران، پاکستان و هند برای رسیدن به توافق نهایی در تهران تشکیل شود. این در حالی است که با وجود تاکید ایران بر ضرورت نهایی کردن قرارداد صادرات گاز، هنوز دو دولت خریدار بر سر هزینه ترانزیت گاز به توافق نرسیده‌اند.

سال گذشته مذاکرات خط لوله صلح یک تحول تاثیرگذار به خود دید و رئیس تیم مذاکره‌کننده ایران از سوی وزیر نفت تغییر کرد. برخی معتقدند از زمان انتخاب تیم جدید روند مذاکرات شتاب بیشتری به خود گرفته است؛ گفت‌وگوی ایسنا با محمد هادی نژادحسینیان معاون سابق بین‌الملل وزارت نفت که با توجه به سابقه چندین ساله هدایت تیم مذاکره‌ایران در این پروژه، اکنون به‌عنوان کارشناسی مطلع در این زمینه شناخته می‌شود در آستانه دور جدید مذاکرات از همین جا آغاز شد: «عامل این شتاب ارائه تخفیف ۳۲ درصدی در قیمت گاز صادراتی ایران به هند و پاکستان است و معتقدم اگر تخفیف بیشتری می‌دادند شتاب مذاکرات بیش از این هم می‌شد.»

■ **این قرارداد افتخارآمیز نیست**

نژادحسینیان در این گفت‌وگو با وجود انتقادهایی که به توافقات انجام شده در مورد فرمول قیمت گاز مطرح کرد، از علاقه‌اش به اجرای این پروژه نیز سخن گفت: «معتقدم این پروژه در صورتی که با حفظ منافع ملی ایران اجرا شود به توسعه آسیا و به ثبات، صلح و امنیت در منطقه کمک می‌کند. نباید در انجام این پروژه هزینه‌های خود را با دادن امتیازهای بی‌حساب آن‌قدر بالا ببریم که هزینه از فایده برایمان بیشتر شود. با توجه به بالا رفتن شدید قیمت نفت و گاز در سال‌های اخیر، به‌نظر نمی‌رسد که امضای این قرارداد دستاوردی افتخارآمیز باشد؛ قراردادی که کشور را برای ۲۵ سال متعهد به فروش گاز با فرمول قیمتی ارزان می‌کند. یعنی ۳۲ درصد ارزان‌تر از قیمت فروش به ترکیه که قرارداد آن حدود ۲۰ سال پیش امضا شده است.»

■ **شرایط بازار گاز متفاوت شده است**

در حالی که برخی کارشناسان تاکید دارند که مکانیسم تعیین قیمت گاز برخلاف قیمت نفت منطقه‌ای است و نمی‌توان قیمت گاز در یک منطقه نظیر ترکیه را با قیمت گاز در منطقه‌ای دیگر نظیر شبه قاره قیاس کرد، نژادحسینیان این نظر را رد می‌کند و می‌گوید: «این حرف مربوط به پنج سال پیش بود که بازار گاز بازار خریدار بود. یعنی فروشنده‌ها دنبال خریدار می‌گشتند و خریدار می‌گفت اگر می‌خواهی من از تو گاز بخرم باید با قیمتی به من بفروشی که در بازار من خریدار دارد، یعنی بتوانی با قیمت سایر حامل‌های انرژی در بازار من رقابت کنی؛ بنابراین گفته می‌شد که قیمت گاز در هر منطقه متفاوت است؛ ولی چند سالی است که بازار گاز، بازار فروشنده شده است. تقاضا در بازار گاز بیشتر از عرضه آن است و به همین دلیل فروشندگان به کسانی می‌فروشند که پول بیشتری می‌پردازند. در مورد ما مساله کاملاً روشن است. ما می‌توانیم گازمان را هم به بازار اروپا و امریکا صادر کنیم و هم به بازار آسیا. قیمت بازار جنوب اروپا تقریباً برابر قیمت فروش گاز ما به ترکیه است و در آنجا خریدارهای زیادی هستند. برای قیمت بازار آسیا همچون خط لوله رقیبی مطرح نیست، لذا باید قیمت قراردادهای اخیر LNG را در منطقه ملاک قرار دهیم که در حدود ۱۱ دلار هم معامله شده است در حالی که قیمت LNG براساس قیمت گازی که توافق شده کمتر از ۶/۵ دلار است. خط لوله ترکمنستان ـ افغانستان ـ پاکستان ـ هند نه از نظر اجرایی عملی است، نه هزینه‌اش قابل مقایسه با هزینه پروژه ایران. ضمن اینکه باید به این نکته توجه داشت که ارتقا و تحکیم روابط ما با ترکیه مهمتر است یا با هند و پاکستان؟ یادمان باشد که ترکیه واسط بین ما، ناتو و اروپاست.»

■ **تخفیف ۳۲ درصدی صورت گرفته است**

مقامات جدید مذاکره‌کننده خط لوله صلح تاکید دارند که تخفیف ۳۲ درصدی به قیمت گاز خط لوله صلح صورت نگرفته است، زیرا پیش از آن قیمتی نداشته‌ایم که حال با مقایسه با آن میزان تخفیف نتیجه‌گیری شود؛ ولی رئیس سابق هیات مذاکره‌کننده در خط لوله صلح تصریح کرد: «از ابتدا به هند و پاکستان تاکید شده بود که کمترین قیمت برای گاز صادراتی ایران، قیمت گاز صادراتی به ترکیه است؛ در این زمینه چهار فرمول بر اساس استانداردهای مرسوم در قراردادهای بین‌المللی فروش گاز، مطرح شد که اگرچه پارامترها و ضرایب متفاوت داشتند ولی در تمامی آنها عددی که در نهایت به دست می‌آمد، در محدوده قیمت گاز صادراتی به ترکیه بود.» وی ادامه داد: «برای نمونه در یک فرمول قیمت نفت برنت مبنای محاسبات بود و در فرمول دیگر قیمت LNG ولی قیمت حاصل از هر دو فرمول، حدود قیمت ترکیه می‌شد. در حالی که براساس فرمولی که اخیراً هیات مذاکره‌کننده جدید توافق کرده قیمت گاز صادراتی حدود ۳۲ درصد کمتر از قیمت قرارداد ترکیه است!» به گفته رئیس سابق هیات مذاکره‌کننده خط لوله صلح، به‌دلیل پافشاری هیات قبلی بر فروش گاز به قیمت قرارداد ترکیه، مقامات بلندپایه هند و پاکستان شکایت وی را نزد مقامات اجرایی کشور برده و او را به نداشتن انعطاف لازم متهم کرده‌اند و مقامات کشورمان به آنها اطمینان دادند که اگر ظرف مدت چهار ماه تیم فعلی به تفاهم نرسید، مقامات سیاسی سه کشور بر سر قیمت تفاهم خواهند کرد.

مقامات هند و پاکستان به این ترتیب از اراده مقامات اجرایی ایران برای تعجیل در به نتیجه رسیدن این قرارداد بزرگ مطمئن شدند؛ قراردادی که دو دولت قبلی موفق به انجام آن نشده بودند و این امر باعث شد که هندی‌ها و پاکستانی‌ها در برابر تیم ایران هیچ گونه انعطافی در خصوص قیمت نشان ندهند و تمام توان خود را برای گرفتن حداقل قیمت پا در نهایت حل موضوع در نشست مقامات سیاسی به کار گیرند.

■ **نگاهی به فرمول جدید قیمت گاز**

نژادحسینیان به آخرین فرمول ارائه شده تیم قبلی در مرداد سال گذشته اشاره کرد و در تشریح آن گفت: «آن فرمول عبارت بود از ۱/۲ دلار به‌علاوه ۱۰ درصد قیمت نفت برنت که معادل قیمت گاز به دلار برای یک میلیون BTU خواهد بود؛ براساس آن، زمانی که قیمت نفت برنت ۶۰ دلار باشد، قیمت گاز حدود ۷/۲ دلار برای هر میلیون BTU محاسبه می‌شود.» وی با انتقاد از فرمول جدیدی که مورد توافق سه کشور قرار گرفته است، تصریح کرد: «براساس فرمول ارائه شده از سوی مشاور که به‌نظر می‌رسد صرفاً به دلیل شتاب در کار، فوراً مورد قبول تیم جدید مذاکره‌کننده قرار گرفت، قیمت گاز به دلار برای هر میلیون BTU معادل ۶/۳ درصد قیمت نفت خام ژاپن (JCC) به علاوه ۱/۱۵ دلار خواهد بود که براساس این فرمول، قیمت گاز برای نفت ۶۰ دلاری معادل ۴/۹۳ دلار می‌شود که ۳۲ درصد کمتر از قیمت گاز صادراتی به ترکیه است.»

■ **چرا نظر مشاور غلط است**

منتقدان نظریات نژادحسینیان معتقدند مشاوری که طرح کلی فرمول قیمت گذاری خط لوله صلح بر گزارش آن استوار است، در زمان تیم مذاکره‌کننده او انتخاب شده است. معاون سابق امور بین‌الملل وزارت نفت در این باره توضیح می‌دهد: «قرار شد که نظر مشاور هیچ تعهدی برای هیچ یک از سه کشور ایجاد نکند. پیشنهاد گرفتن مشاور و بررسی قیمت گاز براساس قیمت LNG ژاپن از سوی هندی‌ها مطرح شد و ما دلیلی برای رد آن نداشتیم، ولی در آنجا هم موضع ما مانند همیشه این بود که قیمت گاز ایران رقمی است که در حال حاضر برایش مشتری داریم و می‌فروشیم و آن قیمت گاز صادراتی به ترکیه است. ضمناً پذیرفته شد که نظر مشاور هیچ تعهدی برای هیچ یک از سه کشور ایجاد نکند.»

نژادحسینیان ادامه داد: «مشاور اگر فرمول قیمت را درست حساب کرده بود، قیمت گاز برای هند و پاکستان شاید از قیمت ترکیه هم بیشتر می‌شد به این صورت که مشاور برای تعیین فرمول قیمت، متوسط قیمت حدود ۱۲ قرارداد ژاپن را ملاک قرار داده است. یعنی فرمول قیمت گذاری خط لوله صلح بر پایه قیمت قراردادهای خرید LNG ژاپن در ۱۰ تا ۱۵ سال گذشته بوده است!»

وی معتقد است چون گاز ایران در سه سال آینده به هند و پاکستان فروخته خواهد شد، باید فرمول مشاور براساس قراردادهای خرید LNG ژاپن در یکی دو سال گذشته که به مراتب از قراردادهای قبلی بالاتر هستند، تعیین می‌شد تا قیمت‌ها واقعی تر شوند: «در این صورت قیمت گاز ایران بسیار بیشتر از مقدار کنونی می‌شد. اما متاسفانه به نظر می‌رسد این مساله در مذاکرات مورد توجه واقع نشده زیرا در این صورت می‌توانستیم هند و پاکستان را تفهیم و تغییراتی در فرمول ارائه شده مشاور ایجاد کنیم.»

■ **یارانه انرژی هند و پاکستان را ما نباید بدهیم**

نژادحسینیان این نظر را که قیمت گاز برای هر بازار براساس شرایط آن بازار تعیین می‌شود و در نتیجه قیمت گاز برای هند و پاکستان باید کمتر از قیمت ترکیه باشد تا در آنجا فروش برود، رد کرد و گفت: «این موضوع در رابطه با شرایط ایران صدق نمی‌کند، زیرا ما مجبور نیستیم که گازمان را به هند و پاکستان بفروشیم. موقعیت جغرافیایی ایران طوری است که می‌تواند نفت و گازش را هم به شرق بفروشد و هم به غرب. وقتی ما مشتری بیش از ظرفیت مان در غرب با قیمت عادلانه و بهتر داریم، ضرورت ندارد که گازمان را با یارانه به شرق بدهیم.» وی در توجیه نظر خود می‌گوید: «اگر هند و پاکستان توان پرداخت قیمت‌های عادلانه بین المللی را برای سوختشان ندارند چرا بنزین و گازوئیل را با قیمت یارانه‌ای نمی‌فروشند؟ حتی از آنها مالیات هم می‌گیرند و تازه اگر به هر دلیل باید گاز را با یارانه به مصرف کنندگان شان بفروشند چرا این یارانه را ما باید بپردازیم؟ ما که مجبور نیستیم گازمان را به آنها بفروشیم.»

■ **مخالفت هندی‌ها و پاکستانی‌ها**

نژادحسینیان قبول دارد که در مناطقی قیمت گاز نوسان دارد، اما توضیح می‌دهد: «این مطلب که قیمت گاز در مناطق مختلف فرق دارد درباره مناطقی درست است که تعداد زیادی تولید و عرضه کننده انرژی در بازاری آزاد مانند بازار امریکا با هم رقابت می‌کنند. ایجاد فضای رقابتی موجب می‌شود ارائه سرویس‌های خدماتی با قیمت‌های مختلف انجام شود که به همین دلیل قیمت‌ها ثابت نیست و همیشه نوسان دارد. همچنین زمانی که بین مبدأ و محل خرید گاز فاصله وجود دارد، بسته به فاصله جغرافیایی قیمت گاز متفاوت است.» وی اعتقاد دارد که طرح این بحث در ارتباط با قراردادهای صادرات گاز ایران جایگاهی ندارد، زیرا در خط لوله صلح گاز با قیمت معینی به دو دولت خارجی فروخته می‌شود. در این راستا ما از ابتدای مذاکرات به هند و پاکستان پیشنهاد کردیم که ایران حاضر است در این دو کشور سرمایه‌گذاری کند و گاز را به مصرف‌کننده نهایی بفروشد. در چنین شرایطی ممکن است قیمت گاز در ماه‌های گرم ارزان شود، ولی در سه ماه زمستان گران‌تر خواهد بود. هندی‌ها و پاکستانی‌ها هیچ‌گاه با این طرح موافقت نکردند. آنها شرط کرده‌اند که ایران گاز را در مرز پاکستان تحویل شان دهد تا شرکت‌های دولتی خودشان گاز را توزیع کنند.

■ **بازار گاز بازار فروشنده است**

نژادحسینیان بازار کنونی گاز جهان را بازار فروشنده دانست و گفت: «در گذشته خریدار فرمول قیمت را تعیین می‌کرد، زیرا عرضه گاز در بازار بیشتر از تقاضا بود و فروشنده باید می‌توانست با قیمت سوخت‌های جایگزین گاز مانند نفت کوره یا زغال‌سنگ رقابت کند که معمولاً با یارانه در اختیار نیروگاه‌ها و صنایع قرار می‌گرفت، اما اکنون میزان تقاضای گاز بیشتر از عرضه است و با توجه به تعدد مشتری‌ها دیگر منطقی نیست گازی را که می‌توان به قیمت عادلانه بین‌المللی فروخت، به دلیل اینکه خریدار می‌خواهد انرژی را با یارانه تحویل مردمش بدهد، ارزان‌تر فروخت.» معاون سابق بین‌الملل وزارت نفت به تمایل ترکیه برای ترانزیت گاز ایران اشاره کرد و گفت: «در شرایطی که ترکیه آماده است گاز ایران را خریداری کرده و به اروپا صادر کند چه لزومی دارد با کاهش ۳۲ درصدی نرخ گاز، آن را به پاکستان و هند صادر کنیم؟ لذا این موضوع که قیمت گاز در دنیا بستگی به شرایط منطقه دارد مربوط به پنج سال پیش است.» او با اشاره به تحولات آتی بازار انرژی در هند و پاکستان تصریح کرد: «هند و پاکستان از طرف بانک جهانی تحت فشار هستند که یارانه را از روی قیمت سوخت خود بردارند. با توجه به سیاست‌های گذشته این دو کشور نسبت به بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول، به نظر می‌رسد این سیاست هم به زودی محقق شود. در این صورت سود حاصل از ارزان‌فروشی گاز صادراتی فقط به چند شرکت بزرگ هندی و پاکستانی می‌رسد و حتی مردم این کشورها نیز از آن منتفع نخواهند شد.»

■ **تضمین امنیت انرژی هند و پاکستان**

رئیس بانک هیات مذاکره‌کننده خط لوله صلح با تاکید بر اینکه تضمین امنیت انرژی از چالش‌های عمده هند و پاکستان است، موافقت ایران با وصل شدن دو کشور هند و پاکستان به منبع گازی پارس جنوبی را یک امتیاز بزرگ استراتژیک برای آن دو کشور دانست و افزود: «همین موضوع بزرگترین دستاورد برای آنهاست و هیچ نیازی به دادن تخفیف در قیمت گاز نیست. آنها هم انتظاری اینچنین از ما نداشتند تا اینکه از رفتار مسوولان ما متوجه اشتیاق برای امضای هرچه سریع‌تر این قرارداد شدند.»

وی افزود: «در روند مذاکرات درباره یک قرارداد درست نیست طوری رفتار کنیم که گویی حاضریم به هر قیمتی جنس خود را بفروشیم، زیرا طبیعی است که خریدار سعی کند بیشترین امتیاز را از فروشنده بگیرد. اگرچه تسریع در امضای قرارداد مطلوب است، ولی از آن مهم‌تر پاسخ دادن به این سوالات است که آیا این قرارداد منافع ملی ایران را به بهترین وجه تامین می‌کند؟ آیا درست است که سه دلار تخفیف بدهیم و با لفاظی سعی کنیم اسمش را تخفیف نگذاریم؟!»

ادامه در صفحه ۱۲

تفسیر اقتصادی

رفرم قبل از اجرا در سیستم مالیات بر ارزش افزوده

دکتر وحید محمودی

دولت‌ها امروزه وظایف و نقش‌های متفاوتی را در جامعه عهده‌دار هستند که در حوزه اقتصاد می‌توان از آنها تحت عنوان وظایف تخصیصی، توزیعی و تثبیتی نام برد. دولت برای انجام وظایف و مسوولیت‌های خود به منابع مالی نیازمند است. این منابع مالی از محل درآمدهای مالیاتی و همچنین درآمدهای غیرمالیاتی باید تامین شود. درآمدهای غیرمالیاتی وجوهی هستند که دولت از طریق فعالیت‌های اقتصادی خود جمع‌آوری می‌کند. ویژگی مهم این منابع مالی، اغلب نامنظم و تا اندازه‌ای نامطمئن بودن حصول این درآمدها برای دولت است و اگر دولت اتکای بیش از حدی بر روی این قسم از درآمدها داشته باشد، با عواقبی چون کسری پی‌درپی در ساختار بودجه خود مواجه خواهد شد. این در حالی است که درآمدهای ناشی از جمع‌آوری مالیات نه‌تنها مطمئن و قابل اتکا است بلکه می‌تواند آثار اقتصادی مطلوبی را نیز به همراه داشته باشد. علاوه بر این مالیات‌ها از هر نوع و قسمی که باشند یکی از ابزارهای سیاست‌های مالی دولت‌ها در اقتصاد هستند که می‌توانند دولت‌ها را در جهت انجام وظایف خود برای ایجاد شرایط مناسب و بهبود وضعیت اقتصادی یاری کنند. در اقتصاد ایران، درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز از اقلام عمده تشکیل دهنده درآمدهای دولت هستند. اتکای بیش از حد به درآمدهای نفتی با توجه به نوسان‌های شدید بهای نفت در بازار جهانی، بی‌ثباتی کل درآمدهای دولت را طی دهه‌های گذشته، در اقتصاد ایران موجب شده است. از سوی دیگر به علت پایین بودن سهم درآمدهای مالیاتی در تامین مخارج دولت و همچنین کافی نبودن درآمدهای غیرمالیاتی در جهت پوشش دادن مخارج، دولت را در سال‌های مختلف، با کسری بودجه مواجه کرده، وجود این کسری بودجه در درازمدت و استقراض از بانک مرکزی جهت تامین این کسری و همچنین تزریق درآمدهای ارزی ناشی از فروش نفت به اقتصاد کشور باعث تشدید تورم در اقتصاد ایران شده است. بنابراین ضرورت اصلاح و تجدیدنظر در نظام مالیاتی کشور امری اجتناب‌ناپذیر است. بدین لحاظ دولت از سال‌های پیش در فکر تغییر و اصلاح ساختار نظام مالیاتی کشور که حداقل عوارض را برای فعالیت‌های اقتصادی مولد در کشور داشته و موجب افزایش درآمدهای مالیاتی دولت شود، بود. در سال‌های اخیر دولت ابتدا براساس مفاد برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و مطالعه در مورد نظام‌های نوین مالیاتی توصیه شده در قانون مزبور و سپس تاکیدات برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در زمینه توسعه درآمدهای مالیاتی و تامین هزینه‌های جاری دولت از محل مالیات و مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام مبنی بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده به عنوان یکی از سیاست‌های راهبردی نظام و با بررسی نظام‌های مالیاتی در کشورهای پیشرفته، بر آن شده که نظام جدید مالیات بر ارزش افزوده را در کشور مستقر سازد. برخی دلایل و مزایای استقرار نظام مالیات بر ارزش افزوده در کشور را می‌توان به صورت زیر برشمرد:

به عنوان بخش مهمی از اصلاحات برنامه‌ریزی شده برای ساختار مالیاتی کشور (Tax reform)

عدم اعمال فشار بر تولیدکنندگان و سایر فعالان اقتصادی و انتقال بار مالیاتی از تولیدکنندگان به مصرف‌کنندگان، خنثی بودن و عدم تاثیر منفی بر کارآیی فعالیت‌ها در اقتصاد، ایجاد منبع درآمدی جدید باثبات و قابل اتکا برای دولت، شفاف‌سازی مبادلات و فعالیت‌های اقتصادی و شناسایی هرچه بیشتر مودیان مالیاتی و فرار مالیاتی حداقل، گسترش پایه مالیاتی، پایین بودن هزینه وصول به دلیل مشارکت فعال مودیان، جلوگیری از مالیات مضاعف (مالیات بر ارزش افزوده خصوصیت آبشاری نداشته و در نتیجه موجب تعلق مالیات مضاعف و مالیات بر یک محصول نهایی در فرآیند تولید نمی‌شود.)، تشویق صادرات (از طریق تعلق نرخ صفر و استرداد مالیات پرداختی بابت نهاده‌ها)، حداقل تاخیر در وصول درآمدهای مالیاتی (دوره‌های وصول کوتاه)، به دلیل مقطوع بودن، نرخ محاسبه آن ساده بوده و زمان لازم جهت قطعیت یافتن آن کوتاه است. به بهبود بهره‌برداری از فناوری اطلاعات در نظام مالیاتی کشور کمک می‌کند. توصیه موکد در گزارشات اقتصادی سازمان‌های مالی بین‌المللی، تسهیل ورود به پیمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، البته باید در نظر داشت که در کنار مزایای فراوانی که برای این مالیات می‌توان برشمرد، نباید از معایب آن مثل: تنازلی بودن مالیات بر ارزش افزوده، اثر مالیات بر ارزش افزوده در افزایش سطح قیمت‌ها، اشکالات اجرایی مالیات بر ارزش افزوده و... نیز غافل بود. مالیات بر ارزش افزوده در واقع نوعی مالیات بر فروش کالا و خدمات چند مرحله‌ای است، که طی مراحل زنجیره واردات/ تولید/ توزیع/ مصرف با نرخ مالیاتی ثابت (غیرتصاعدی) اعمال می‌شود ولی نهایتاً مصرف‌کنندگان نهایی تنها پرداخت‌کننده واقعی آن هستند. مبنای محاسبه این مالیات بهای کالا و خدماتی است که یا در داخل تولید می‌شوند یا به کشور وارد می‌شوند و فروشندگان یا ارائه‌دهندگان خدمات برای آنها صورتحساب صادر می‌کنند. ادامه در صفحه ۱۲

رفرم مالیاتی

دکتر وحید محمودی

آنچه در پی می‌آید بخش دوم و پایانی از مقاله رفرم قبل از اجرا در سیستم مالیات بر ارزش افزوده است که دیروز چاپ شد.

این مالیات نخستین‌بار توسط فون زیمنس در سال ۱۹۵۱ به منظور فائق آمدن بر مسائل مالی کشور آلمان طرح ریزی شد، لیکن این مالیات به طور رسمی تا سال ۱۹۵۴ به مرحله اجرا در نیامد. از سال ۱۹۵۴ به بعد، برزیل، فرانسه، دانمارک و آلمان در زمره نخستین کشورهایی بودند که این مالیات را در نظام مالیاتی کشور خود معرفی کردند. به دلیل مزایای فوق‌العاده این نوع مالیات به سرعت در بیشتر کشورها جایگزین سایر مالیات‌های مشابه شد. در آسیا کره جنوبی نخستین کشوری بود که در سال ۱۹۷۷ با کمک صندوق بین‌المللی پول توانست این مالیات را پیاده کند و پس از آن کشورهای ترکیه، پاکستان، بنگلادش و لبنان نیز اقدام به اجرای این مالیات کردند. هم‌اکنون بیش از ۱۴۰ کشور جهان از سیستم مالیات بر ارزش افزوده استفاده می‌کنند.

به منظور اجرای این مالیات در کشور جمهوری اسلامی ایران، لایحه آن برای اولین بار در دی‌ماه ۱۳۶۶ تقدیم مجلس شد. لایحه مزبور در کمیسیون اقتصادی مجلس مورد بررسی قرار گرفت و پس از اعمال نظرات به صحن علنی مجلس ارائه شد که پس از تصویب ۶ ماده از آن بنا به تقاضای دولت و به دلیل اجرای سیاست «تثبیت قیمت‌ها» به دولت مسترد شد.

با توجه به اهمیت بسط پایه مالیاتی به عنوان یکی از اصول اساسی سیاست‌های مالی طرح ساماندهی اقتصاد کشور، معاونت درآمدهای مالیاتی وزارت امور اقتصادی و دارایی مطالعات متعددی را در این زمینه، از دی‌ماه ۱۳۷۶ آغاز کرد. لایحه مالیات بر ارزش افزوده، در سال ۱۳۸۱ به تصویب هیات دولت رسید و مجدداً به مجلس تقدیم شد. در سال ۱۳۸۴ و در شور اول، کلیات این لایحه به تصویب مجلس رسید و هم‌اکنون برای تصویب جزئیات در شور دوم، در کمیسیون‌های تخصصی در حال بررسی است و این در حالی است که طبق برنامه زمانی پیش‌بینی شده در لایحه توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور قرار می‌دهد. بر این اساس از جمله این اعتبارات، جهت مشارکت در احداث آزادراه کنارگذر شمالی مشهد مبلغ یکصد میلیارد، آزادراه اصفهان به شیراز ده میلیارد و آزاد راه پل زال - اندیمشک - اهواز ۳۰ میلیارد ریال اختصاص خواهد یافت. همچنین هیات وزیران مبلغ چهارصد و هشتاد و هشت میلیارد و نهصد و هشتاد و پنج میلیون ریال اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را جهت احداث بزرگراه‌های کشور با مشارکت استان‌ها اختصاص داد. بر اساس این مصوبه از جمله این اعتبارات، مبلغ ۳۰ میلیارد ریال برای احداث بزرگراه برازجان - بابامیدان و ۴۰ میلیارد ریال برای احداث بزرگراه آبادان - هندیجان و پنجاه میلیارد ریال جهت احداث بزرگراه زاهدان به زابل اختصاص خواهد یافت.

مدیرعامل سرمایه‌گذاری بانک ملی استعفا داد

فارس: با استعفای مدیرعامل سرمایه‌گذاری بانک ملی ایران در هفته گذشته، مدیرعامل جدید این شرکت بورسی معرفی شد. محمد مهرزاد چهارشنبه هفته گذشته با اعلام استعفا از سمت مدیرعامل سرمایه‌گذاری بانک ملی و موافقت هیات مدیره بعد از چند سال از این شرکت رفت و به جای وی فضل‌الله معظمی از مدیریت سرمایه‌گذاری بانک ملی جانشین مهرزاد شد. بر اساس این گزارش یک منبع آگاه با تایید این خبر ابراز داشت: مهرزاد در واقع به دلیل مدیریت ضعیف برکنار شده است. وی ادامه داد: همانطور که قبل از برگزاری مجمع سالیانه شرکت سرمایه‌گذاری بانک ملی اعلام شد، مدیریت این شرکت بورسی تغییر کرد. خبر برنامه تغییر مدیریت سرمایه‌گذاری بانک در تاریخ ۲۳ تیرماه را فارس به نقل از این منبع آگاه منتشر کرده بود. این منبع در پاسخ به این سوال که با توجه به استعفای جلیل خبره از مدیرعاملی صدرا (از زیرمجموعه‌های سرمایه‌گذاری بانک ملی) وضعیت مدیریت این شرکت به کجا انجامید، گفت: هیات مدیره با استعفای خبره موافقت کرده و برای مدیرعاملی جدید سرمایه‌گذاری بانک ملی هیات مدیره در خصوص جانشین خبره در صدرا تصمیم‌گیری خواهد کرد. وی ادامه داد: تاکنون چند گزینه برای مدیرعاملی خبره مطرح شده اما هنوز نتیجه‌ای به دست نیامده است.

بانک ملت جزء برترین‌ها در زمینه تجهیز خطوط پرسرعت دیتا

معاون وزیر امور اقتصادی و دارایی تلاش‌های مدیرعامل و کارکنان بانک ملت را در دستیابی به ۸۹ درصد اهداف تعیین شده در زمینه تحویل ارتباطات زمینی دیتا شایسته قدردانی دانست. به گزارش روابط عمومی بانک ملت، دکتر حمید پورمحمدی در تقدیرنامه خود خطاب به مدیریت بانک ملت اظهار امیدواری کرده است که با ادامه این روند در سایر حوزه‌ها، بانکداری الکترونیک به طور کامل محقق شود و ضمن دستیابی به اهداف و سیاست‌های دولت در این زمینه، ارائه خدمات نوین به مشتریان نیز میسر شود. براساس این گزارش بانک ملت تا پایان خردادماه سال جاری توانسته است از کل دو هزار و ۶۳۴ نقطه درخواستی، دو هزار و ۳۴۵ نقطه را در سراسر کشور به خطوط پرسرعت دیتا مجهز کند که در این زمینه جزء بانک‌های برتر کشور است. بر این اساس تعداد نقاط مجهز به خطوط پرسرعت در بانک ملت تا پایان تیرماه به دو هزار و ۴۴۳ نقطه افزایش یافته که نشان دهنده تحقق حدود ۹۳ درصد اهداف تعیین شده است. این گزارش حاکی است از کل ارتباطات زمینی پرسرعت که از طرف شرکت مخابرات به شبکه بانکی اختصاص داده شده، حدود ۲۳ درصد از آن بانک ملت است که این بانک در این زمینه در نظام بانکی کشور رتبه اول را داراست. طبق این گزارش تا پایان خردادماه ۱۰ هزار و ۳۶۳ نقطه در نظام بانکی ایران دارای خطوط پرسرعت بوده که دو هزار و ۳۴۵ نقطه به بانک ملت اختصاص داشته است. هم‌اکنون تمامی شعب بانک ملت در سراسر کشور به خطوط پرسرعت دیتا مجهز است و این بانک قصد دارد تا پایان آبان‌ماه پروژه خطوط پرسرعت خود را تکمیل کند و به عدد دو هزار و ۶۳۴ نقطه در خطوط پرسرعت برسد. در عین حال پس از تکمیل این پروژه چنانچه تقاضایی برای استقرار این خطوط وجود داشته باشد، بانک ملت در راستای تجهیز آن نقطه اقدام خواهد کرد.

این سیستم مالیاتی از ابتدای سال ۱۳۸۶ باید عملیاتی می‌شد. این لایحه در ۴۲ ماده و با ویژگی‌های خاصی به مجلس پیشنهاد شد. تک‌نرخی بودن (نرخ ۷ درصد) و نرخ صفر برای صادرات از خصوصیات این لایحه است. معافیت‌های گسترده کالاهای اصلی مورد استفاده مردم (با پوشش ۴۸ درصد میانگین سبد مصرفی خانوارها و بیش از ۷۰ درصد سبد مصرفی خانوارها در پایین‌ترین دهک درآمدی) از دیگر ویژگی‌های مهم این لایحه به شم